

hun pers mis-
a-die-schare, op
de verwarring,
ook al schuw
het om en om,
rieties, te pas
n die kringen,
zeker, dat is
t, dat de orga-
n plaats staat

eerde, zichzelf
reformeerdheid
naar niet zoo
de methode
het woord
g over God
ken. Dat het
de restrie-
etrouw" den
ggen, als men
d is heel wat
voorzichtig, zoo
van een frag-
nt nu eenmaal
blijbrenge-
die schaa-
pjes

vordt, dat een
le" naar voren
acht ontloopen
zondaar, heeft
eigenlijk precies
el verbond, kan
tot den godde-
r".

objectivisten en
der de reeds
den — even
n psychologische
als de ethische
zijn „Schepper
oekt over „de
ing te kennen,
„de moderne
bijbelsch inzicht
alvijn's dagen"
de psycho-
r der hel, zoo-
staat, niet een
agevuur", doch
in buiten God
torven, en nu
recht ondergaat
„verandering"
ling", dus ook
de mogelijkheid

ng in de voor-
thriver — juist
ven van voor-
seft, inzake het
ngelding — uit
heb", om hem
kerheid? Deze
beloofte".¹⁾

pen, ja, maar,
pausen, schrift-
heid tegenwer-
ser gedaan dan
edreigd?
— of bedruigt,
„belofte" en
on, en dat nog
arheidspro-
le spel der be-
zoo goed thuis
gejes, waarmee
lastiek haar cur-
iek, van buiten

in tijd nog niet

confessie-bestrij-
en alle woord-
en tegenstel-
n een fragment
n daarin hand-
dreiging" saam-
logische" bood-
een boodschap-
ddellijk" een
len hoorder die

otste gerustheid
t vloeden, en de
nar kracht van-
en.

rustig schrijft:
oft! Het leed en
in eenig ander
heid."?)
ijsterd over het

feit, dat deze auteur zóó spreekt, en toch Jezus Christus, den alleen uit den Bijbel hem bekend geworden Jezus Christus, als leeraar erkent, hem zoudt willen wijzen op heel wat uitspraken van Christus, die een heel anderen kant uitwijzen, dan is zijn afwerend gebaar beslist genoeëg: „ik ben verzekerd, dat noch codices, noch teksten, noch patres, noch pausen, noch schriftgeleerden, noch formulieren van eenigheid, mij kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, mijnen Heer".²⁾ En zoo geeft hij ieder de gelegenheid te constateeren, dat deze schrijver

a. een persoonlijke geloofs-acte (uiting van geloofsverzekering) de plaats hier lank innemen van „het edele spel der begripsontwikkeling".

b. een ander, die anders „ingesteld" is, niet meer tegenhouden kan, als die ander precies den tegenovergestelden kant uit redeneert, zulks dan op grond van ZIJN „instelling" in het „geloof".

c. zich onttrekt aan de zuiver wetenschappelijke vraag, wat Paulus, dien hij immers in de verte nasprekt, in Rom. 8:38 en 39 toch wel bedoeld moet hebben met „dood", met „machten", met „toekomende dingen", met „diepte", waaraan Paulus immers óók geloofde, maar zonder dat ze hem persoonlijk (meer) konden be-
schadigen.

En wie dat eenmaal geconstateerd heeft, die krijgt er zoo ineens tegelijk een „klaar gezicht in", dat hier een heel eigenaardig spel met Jezus Christus als historische verschijning — met zijn Christus-ideeën mag de auteur voor mijn part wel spelen — gespeeld wordt. Dit spel zie ik daar, waar de auteur Christus' ontzaglijke woord over „den worm die niet sterft", en „het vuur, dat niet gebluscht wordt" van zich en zijn betoogen afschuift, door het — te verpsychologiseeren. Met dezen passe-partout der verpsychologiseering van objectieve openbarings-inhouden gaan immers zoo-
wal alle deuren open; en het leuke is, dat alléén die deuren opengaan, die men graag open hebben wil. — zo lang tenminste Jezus Christus, en de waarheid, ons niet van ter zijde overvallen, door a.l. een andere deur te openen; een andere deur, van waarachter dan ineens licht uitschiet, dat ons „ontdekt" in dit... inbrekerswerk in het huis der wetenschappelijke begripsvorming. Jezus Christus — zoo heet het hier — is „een geweldig psychologisch(!) realist, die het menschenhart heeft gepeld als weinigen. Daarom(!) kent hij den worm, die knaagt en het vuur dat niet wil ophouden. De waarheid, die daarin steekt, is langen tijd verduisterd geweest; eindelijk... is zij... weer ontdekt. Hoor, hoe onder leiding van Rinkel, een van zijn patiënten, na zwaar, ook klinkens gemaskeerd verzet, haar niet langer kan weerstaan. Het is een kunsthistoricus, die spreekt uit eigen, diepe ervaring." En dan volgt een verhaal van dien genezen patiënt, dat vrijwel hierop neerkomt: die toestand van angst, die een zondaar, als hij „thier op aarde erg be-
nauwd krijgt, en maar niet tot verlossende biecht komen wil, lijdt, althans soms lijden kan, wel, die is de hel. De genezen patiënt weet nu, dat de middeleeuwsche schilders, zoo vaak zij de folteringen van de hel teekenden, geen sadistische fantasien, doch „wahrheitsgetroue Darstellungen der ersten Stufe des Erlösungsweges" gegeven hebben.... „Darum ist unsere Erde, als die uneinge-
standene Hölle, eine doppelte Hölle. Und wenn man in die richtige, ehrliche Hölle gerät, ist man schon halb im Himmel".³⁾

Na deze omzwervingen in het gedachtenveld van deze tenslotte⁴⁾ „allerindividueelste ex-
pressie van Kohnstamm's allerindividueelste emo-
lie" (ervaring) keeren we nu terug tot het ver-
schoven gezelschap van „codices, teksten, patres,
pausen, schriftgeleerden en — formulieren van
eenigheid". Wij doen dat niet zonder vrijmoedig-
heid, want het was toch eigenlijk maar een ver-
gissing van den schrijver, dat deze hem in den
weg zouden staan bij zijn persoonlijke geloofs-ver-
zekering.

Zij alle — die pausen, en die formulieren —
hebben (vooral de formulieren) de eeuwige straf
geloofd. Niet op grond van ervaring, doch op
gezag — geconcentreerd gezag — van den histori-
schen, nit de Schrift gekenden Jezus Christus.

Hebben zij dan niet Gods vergevende liefde
gekend?

Sterker aangedrongen: hebben zij dan één woord
durven, of kunnen spreken, dat niet uitging
van Gods liefde?

Neen — dat hebben zij niet.

En het is een waan, dien men voedt, als men
meent, dat juist zij in hun „dialectisch gedachten-
spel" over hemel en hel niet tot een eenheid
van uitgangspunt al hun woorden zouden willen
of kunnen herleid zien. Het is evenzeer een waan,
dat bij hen „belofte" en „dreiging" niet tot een
eenheid zouden te herleiden zijn (herleiden, zeg ik;
niet: samensmelten, of paradoxaal verbinden in
een antinomische eenheid).

Die eenheid immers ligt onder meer in het
verbond. De verbonds-gedachte, g.l.j.k. ze
geopenbaard is door den levenden God.

...

Want de dienst van God is van den aanvang
af door God's éénzijdige beslissing gegeven, en
geopenbaard, en afgekondigd, in een twee-zijdig
VERBOND. „Het foedus operum" (verbond der
werken) is niets anders dan de vorm der religie
bij den naar Gods beeld geschapen mensch⁵⁾. „Alles
hooger leven onder redelijke en zedelijke
schepselen draagt den vorm van een verbond....
Het kan daarom ook niet verwonderen, dat ook
het hoogste, rijkste leven van den mensch, d.i. de
religie, dit karakter draagt. In de Schrift is het
verbond de vaste vorm, waarin de verhouding van
God tot Zijn volk voorgesteld wordt⁶⁾. „Ver-
bond is het wezen der ware religie"⁷⁾. „De ware
religie kan daarom niets anders zijn dan een ver-
bond, ze heeft haar oorsprong in de nederbuigende
goedheid, in de genade Gods. Dit karakter draagt
de religie zoowel vóór als na den val. De religie
is één, evenals de zedewet en de bestemming
van den mensch. Werk- en genadeverbond ver-
schillen niet in het einddoel, maar alleen in den
weg, die tot dat einddoel leidt."⁸⁾

Houdt men dit alles voor oogen, dan is de
gereformeerde verbonds-theologie de onmisbare on-
derbouw van alle leer-over-de-hel.

Want het verbond — anders dan het „con-
tract" — leeft niet uit de wet van „do ut des"
(ruilverkeer: de een geeft, de ander geeft terug,
beiden helpen elkaar); doch uit de wet van een
God, die alles geeft, doch dan ook, eenmaal in dat
geven aanvaard, alles neemt, zodra de mensch
hem als Gever verwerpt, en dus het verbond,
nadat 'als tweezijdig aangeboden en aangenomen
is, verbreekt. Dit verbreeken is nu zijnerzijds een ver-
werpen van alles. Het „contract" tracht uit
een faillieten boedel te halen wat te halen is, en
regelt dit haal-bedrijf bij voorbaat; het gaat dan ook
uit van de onderstelling, dat „alles of niets" een
lastig woord is. Maar het „verbond" begint
zijn samen-spraken altijd met dat éne: „alles
— of niets". Het „contract" zegt: „wie heeft,
die moet iets kwijt, en wie niet heeft, hij dien moet
grocien, wat hij heeft".

Het „verbond" daarentegen opent zijn spreu-
kenboek met het ten onrechte eens als paradoxaal
aangediende woord: wie heeft, dien zal gegeven
worden, en hij zal overvloediglijk hebben
(hemel), en wie niet heeft, van dien zal genomen
ook wat hij heeft (hel).

Zoo kan de verstooting van Gods aangezicht
nimmer gepredikt worden zonder de klem van
het verbond. Wie niet de verbondsgedachte voor-
opstelt, heeft over de hel geen enkel bijbelsch
verstandig woord gesproken. Want omdat de bijbel
niet begint bij een „aanbod" van „een" „ge-
nadeverbond", doch ons vasthoudt aan de „rea-
liteit" van „het" „werkverbond" — dit al-
leen verklaart immers Christus' gehoorzaamheid —
daarom zijn de hel, de dood, de straf op ver-
bondsterrein verkondigd, en worden zij slechts
als oordeel gebracht over verbonds-brokers als
zoodanig. En de „economie" van het genade-
verbond kan nu dit verband tusschen verbond en
verstooting slechts met nóg meer scherpste stellen.

...

Hierom is de tegenstelling, die men maakt
tusschen paedagogische-vaderlijke „straf" en heers-
chers-straf⁹⁾, valsche. Afgedacht nog van het ver-
warren van „straf" en „kastijding": de Heer-
scher (Souverein), God, is in het verbond juist
als Vader opgetreden en heeft als Vader-sou-
verein gezegd: gij zult, als gij zondigt, den dood
sterven. Dat was verbonds-statut; wie het an-
ders wil, rukt dit woord uit zijn verband, vermoordt
het dus.

Hierom is voorts de omschrijving van de straf
als „symbool-handeling, waardoor op een voor het
kind begrijpelijke wijze een veroordeeling uit de
ethische sfeer in de empirische werkelijkheid wordt
vertolkt, en aldus zijn geweten wordt gewekt en
gevormd"¹⁰⁾, voor ons onaannemelijk. De ver-
bonds-mensch immers kan niet in een verbond
gebracht zijn door God, als niet zijn geweten
gewekt en gevormd was, bij het begin der ver-
bondsrelatie.

Hierom ook is de klacht, dat, als de hel in den
zin der orthodoxie bestaat, Christus (God) verlies
geldend heeft¹¹⁾, op dit standpunt onhoudbaar, want
het verbond stelt de mogelijkheid van de ver-
stooting van den aanvang aan; en wie dan achter
de verbonds-afkondiging nog het mysterie van Gods
„besluit" stelt, verwerpt deze „verlies"-theorie wel
fundamenteel.

Hierom tenslotte is de bedenking, dat „Satan"
en het kwaad toch eigenlijk slechts Gods knech-
ten zijn, en dat wij daarom deze „niet" moeten
„verabsoluteeren als doel op zichzelf, maar blijven
zien als middel in Gods hand", dat wij het
dus „niet oneindig maken, maar eindig"¹²⁾, —
voor ons geheel overbodig. Want indien de mensch
door God gedacht is als eeuwig-bestaand, en
dus met de gegevenheid van dit eeuwig bestaan
in het verbond is gezet, in het verbond, met
zijn sancties, dan is alles hier ondergeschikt
gemaakt aan Gods éne wereldplan: „oosterfelij-
heid" (art. 37 belijdenis), Satan, dood, hel, „on-
eindigheid", hemel zoo goed als hel.

„Ja maar," zegt Kohnstamm: „Onze God is een

verterend vuur. En de pottenbakker kan den pot
verwerpen, die onbruikbaar blijkt. Maar als Hij een
vuur is, dan loutert en reinigt Hij, of hij verietert,
maar dan ook geheel."

Maar Bavinck spreekt: „Indien God in Zijn sou-
vereine hoogheid en majesteit boven den mensch
blijft staan.... dan is het beeld van den potten-
bakker en het leem nog veel te zwak om die ver-
houding aan te duiden, want het leem heeft nog....
rechten onafhankelijk van en tegenover den pot-
tebakker.... Als er dus waarlijk religie zal zijn....
als de verhouding van beiden, ook wel, maar toch
niet alleen zal wezen die van.... een pottenbakker
tot zijn leem, doch ook die van een koning tot zijn
volk, van een vader tot zijn zoon.... dan moet
religie het karakter dragen van een verbond".¹³⁾

Zoo kan de exegese van 'bijbelwoord over God
als verterend vuur slechts hierdoor
beaald worden. Vernietiging kan die „vertering"
niet zijn, want deze was noch Scheppings-, noch
Verbondsterm.

...

Indien deze in het wezen der zaak toch een-
voudige dingen weer scherper onder ons gaan
leven, zullen de sectariërs, die zich van de bron-
nen van het gereformeerde denken blijven verwij-
deren, nóg meer zich alle onschuld zien
benemen.

Dat is beter, dan hun schuld te camoufleren.
Want dit laatste is: politiek, die op zoek is naar
een „contract".

Het eerste is: de „wrake", deels ook nog de
tot genezingswerk bereidverklaring van „het VER-
BOND".

K. S.

¹⁾ III. De Heilige. Tjeenk Wilink, 1931, blz. 398.
²⁾ Want het oude „agevuur" is een plaats van „betaling"
nog.

³⁾ Kohnstamm, I, blz. 403.

⁴⁾ Kohnstamm, I, blz. 390.

⁵⁾ Kohnstamm, deel I.

⁶⁾ Kohnstamm, blz. 396.

⁷⁾ Kohnstamm, blz. 403.

⁸⁾ Blz. 403.

⁹⁾ Kohnstamm, I, blz. 398.

¹⁰⁾ Want, de schrijver is wel „niet alleen", maar dat is bij de
ervaring, goed beschouwd, maar toevallig.

¹¹⁾ Bavinck, Dogmatiek, I, 318.

¹²⁾ Bavinck, Dogmatiek, II, 611.

¹³⁾ Bavinck, Dogmatiek, II, 612.

¹⁴⁾ Bavinck, II, 613 en vgl. III, 211.

¹⁵⁾ Brunner, Mitter, 419, vgl. Kohnstamm, III, 219.

¹⁶⁾ Kohnstamm, 220.

¹⁷⁾ Kohnstamm, 399—403.

¹⁸⁾ Kohnstamm, 398, 9.

¹⁹⁾ Bavinck, Dogmatiek, II, 612.

W. van den Akker. De eer van de Vlag.

De weinige ruimte, die ik ditmaal ter beschikking
heb, is juist toereikend, om een boek onder de aan-
dacht te brengen, dat in kort bestek kan worden
afgedaan, het in 'opschrift genoemde „De eer
van de Vlag" door W. van den Akker.

't's geen literair werk — 't doet zich trouwens
ook in het minst niet als zoodanig voor — en ver-
dert dus strikt genomen ook geen behandeling
in deze rubriek. Maar het is geschikte en aanbe-
velenswaardige lectuur, bedoeld in 't bijzonder voor
schoolbibliotheken. En aangezien ik een en ander
maal op het institueeren en de goede voorziening
van schoolbibliotheken op deze plaats heb aange-
drongen, wil ik het ook gaarne hier noemen.

Blijkens den ondertitel „Uit het dagboek van een
Hollandschen reeruit in de jaren 1830—1832" is
het een historie-verhaal uit de periode, die door
de honderdste verjaring in dezen tijd de belang-
stelling heeft (men herinnere zich o.a. het boek van
M. v. d. Duin „1830", dat ik eenigen tijd geleden
ook in deze rubriek heb aangekondigd als voor
schoolbibliotheken geschikt). De Schrijver vond in
een historisch tijdschrift aantekeningen van een
Noord-Hollandschen jongen, die als soldaat de op-
rekebeweging in België meemaakte. En die aan-
teekeningen heeft hij samengevoegd tot een gereeld
verhaal, dat onder den titel „De eer van de Vlag"
het relaas in het teeken plaatst van nationaal ge-
beuren.

De heer van den Akker vertelt dan hoe zijn
soldaat, een boerenzoon uit de omgeving van Alk-
maar, met twee dorpsgenooten einde Augustus 1830
werd opgeroepen, onder invloed van de ontrustende
tellingen die uit Brussel waren ontvangen. In
snelle marschen ging het van Haarlem naar het
Zuiden en eenige dagen later lag het leger voor
Brussel. Daar speelden zich intusschen allerlei
roerige tooneelen af, die de Schrijver en passant
beschrijft (het straatoproer, de gevaarlijke rit van
den kroonprins naar het paleis enz.). Na lang aar-
zelen gaf de Kroonprins bevel tot oprukken, maar
de actie werd niet met kracht gevoerd en het leger
had in de stad moeilijke dagen, die uitliepen op een
zich terugtrekken, dat eigenlijk was een smadelijk
vluchten. De morele uitwerking van deze slappe
houding wordt duidelijk geschetst, vooral in tegen-
stelling met de geestdrift, die de proclamatie van

den Koning tot gewapend optreden in het Noorden had gewekt. De held van het verhaal kwam met een van zijn vrienden — de andere was gesneuveld — in de citadel van Antwerpen terecht en maakte daar het bombardement van Chassé mee, beleefde daar ook de emotie van Van Speyk's daad, die beide weer levendig worden verteld. Na het beleg van de citadel door den Franschen generaal Gerard tot overgave gedwongen, kwam hij in Frankrijk in krijgsgevangenschap. Echter wist hij te ontvluchten en na een avontuurlijke tocht het vaderland te bereiken, waar hij met de spoedig uitgeleverde mede-verdedigers, voor het front van den troep een onderscheiding ontving.

Binnen het verhaal-geraamte heeft de auteur de geschiedenis van den Belgischen opstand geplaatst, zoodat de jonge lezers meeleven in alles, wat er in de jaren rond de scheiding van België gebeurde. Daardoor wordt het relaas van den soldaat meer dan een verhaal alleen. Leert ook kennen den geest in Noord en Zuid, de houding van den Koning, de geste der moedheden, de politieke gesteldheid van die dagen, kortom dat wat historisch van belang is en inzicht geeft in de Belgische kwestie. En de vorm, in welken de auteur dit alles heeft weten te gieten, is dien van het vlotte, boeiende verhaal met christelijken inslag, dat zeker de interesse van den jongen lezer hebben zal. Een bijzondere verdienste is daarbij het zeer eenvoudige en volkomen sensatie-looze.

Een naschrift, ontleend aan wat de bladen bij gelegenheid van de Van Speyk-herdenking schreven, vertelt op dezelfde manier de daad van dezen vurigen vaderlander.

Zoo is het, aardig uitgegeven, boekje (van 115 bladzijden) een samenvattend verhaal van wat zich om de eer van de vlag in het opstandige België heeft afgespeeld, en daarin een verlevendiging van nationaal bewustzijn.

Bescheidenlijk vraagt de heer Van den Akker (hoofd der christelijke school te Katwijk aan Zee) om eenige waardeering, die daaruit moge blijken dat velen het boekje lezen. Welnu, op die waardeering heeft hij recht. Hij heeft bereikt wat hij zocht: de leerstof over dien tijd „wat appetijtelijker“ te maken. Voor bibliotheken onzer christelijke scholen is dit boekje een goede aanwinst.

G. T.

¹⁾ Uitgave van J. H. Kok N.V. te Kampen.

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELJKE SCHETSEN

Het Kruis van den Heiland.

X. (Slot.)

D. De nieuwe tijd.

Werd er in een der vorige artikelen op gewezen, dat de Reformatie het kruis van Christus, door de kerk der Middeleeuwen in de schaduw geplaatst, weer gesteld heeft in het volle licht, dat zij tot de apostolische prediking van het kruis is teruggekeerd en zoo aan dat kruis de eere heeft hergeven, die eraan toekomt — in de kerken der Reformatie hebben niet allen aan de reformatorische en apostolische beschouwing van het kruis van Jezus vastgehouden.

Onder de kinderen der Hervorming is men in breedten kring vervallen tot een ontkenning van de betekenis, die de Schrift aan het kruis toekent en die door de Reformatie weer was gegrepen.

Er is een neo-Protestantisme opgekomen, dat met het oude en echie Protestantisme al heel weinig gemeen heeft.

Van dit nieuw-Protestantisme kan men wel zeggen, dat het zelfstandig naamwoord door het bijvoegelijk naamwoord, hetwelk er vóór is gezet, is opgeheven. De dunne, van den wind des ongelooft verzongde aar van het „neo“ heeft de goede en volle aar van het „Protestantisme“ verslonden.

Dit nieuwe, vrijzinnige Protestantisme ontkent de verzoenende en verlossende betekenis van het kruis van Golgotha. Het wil er niet van weten, dat in Jezus' kruislijden het heil voor het menschenkind ligt. Het loochent, dat de Gekruisigde de Redder is der wereld, dat het kruis de levensboom is voor de menschheid.

Zelfs zijn er onder deze neo-Protestanten, die niet meer gelooven, dat Jezus heeft bestaan en die dan ook Zijn kruisdood niet als een historisch feit aanvaarden. Maar voorzover zij nog aanmenen, dat Jezus heeft geleefd en gekruisigd is, zien ze in Hem toch niet meer dan een profeet, dan een heros op godsdienstig gebied, dan een prediker niet alleen door Zijn woorden, maar ook door Zijn leven en Zijn dood. Zijn sterven aan het kruis is voor hen niets anders dan een handhaven van Zijn vroomheid, al kostte Hem dat het leven; dan een

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Zorg voor de werklooze arbeiders.

III.

Materieele zorg.

Indien de Overheid niet op allerlei wijze financiëlen steun bood aan werkloze arbeiders, zou de Kerk in onze dagen staan voor een opgave, die zij niet kan vervullen. Wij denken hierbij uiteraard aan die Kerkengroepen, die de betekenis van het diaconaat nog verstaan.

In de kringen der R.K. wordt zeker op charitatief terrein nogal het een en ander gedaan, maar van een diaconaat als wij in Gereformeerde kringen door Gods goedheid en trouw kennen, is daar geen sprake meer.

De Ned. Herv. Kerk is zoo mogelijk nog verder afgezaakt. Zeker treft men in verschillende gemeenten nog wel allerlei arbeid, speciaal voor wat betreft de ouden van dagen en de weezen, die geëerd worden worden mag en die niet lastig zijn van de diaconie, maar de zorg voor de armen der Gemeente is zoozeer ingekrompen, dat ook hier van een ernstig tekort te spreken is.

Ook zonder crisis was er geen sprake van dat deze Kerkengroepen voor de armen der Gemeente voldoende zorg oefenden, men heeft ze, blijkbaar zonder groote bezwaren, aan de publieke armenzorg overgelaten.

Nu moeten wij hier zeker onderscheiden tusschen armenzorg in den eigenlijken zin en de zorg voor volkomen valide arbeiders, die tengevolge van conjunctuurinvloeden tijdelijk niet in staat zijn hunnen beroepsarbeid uit te oefenen.

Duizenden arbeiders hebben zich in hunne organisaties tegen deze conjunctuurschommelingen trachten te sterken. De werkloosheidsverzekering is een instituut van groote betekenis geworden, zo heeft velen door een periodiek weerkerende werkloosheidsstermijn heengeholpen. Dat de Overheid dit streven heeft gerespecteerd en door steun uit de publieke kas heeft bevorderd, is zeker in alle opzichten toe te juichen. Met de ontwikkeling van de werkloosheidsverzekering is een algemeen volksbelang gemoeid. Of in gunstiger tijden wellicht een nog betere regeling mogelijk is, die niet zooals nu nog, uitsluitend door Vakvereniging en Overheid, maar door heel het bedrijf gedragen wordt, is een zaak, die wij thans niet zullen bespreken.

Natuurlijk is deze werkloosheidsverzekering in

betooning van trouw aan de beginselen, door Hem verkondigd en bevestigd.

De moderne godsdienstigheid is een godsdienst zonder het kruis, zonder het kruis als het kruis der verzoening.

Daarom is ze een verloochening van de Reformatie en van het Evangelie der Apostelen. Daarom kan ze den Christelijken naam niet meer dragen.

Want het Christendom is terecht door Schiller „de religie van het kruis“ genoemd.

Het is de religie van het kruis niet in dien zin, dat het Christelijk zou zijn, het kruis tot een voorwerp van religieuze vereering te verheffen. Maar wel in dezen zin, dat het Christendom het kruis in het middelpunt van zijn belijdenis plaatst. Brunner heeft gelijk, als hij zegt, dat de boodschap van het kruis het centrale mysterie van het Bijbelsch Evangelie is en dat in de beschouwing van het kruis openbaar wordt wat er aan is van de Christelijkheid of niet-Christelijkheid van een geloof of een theologie.

Niet het minst omdat het Christendom de religie van het kruis is, heeft het zulk een tegenstand ontmoet en vindt het ook heden ten dage zooveel bestrijding.

De gekruisigde Christus was, zoo zegt Paulus, den Joden een ergernis en den Grieken een dwaasheid.

Dat is Hij voor de wereld nog. Wel ergert de wereld van onzen tijd er zich niet meer zoozeer aan, dat het Christendom een Meester volgt, die aan een kruis is gestorven. Want ze wil wel gelooven, dat Jezus dat kruis niet had verdiend. Maar ze ergert zich nog altoos aan de betekenis, die de Christelijke religie aan het kruis toekent.

Ze ergert zich aan de belijdenis, dat Jezus' kruisdood noodzakelijk was, zouden wij kinderen Gods kunnen zijn. Ze ergert zich aan de leer, dat er alleen leven en vrede is door het geloof in den Gekruisigde als den Schuldverzoener en Verlosser. Ze ergert zich niet minder aan den eisch van het Christendom, dat ons leven het teken des kruises zal dragen, dat wij gemeenschap zullen hebben aan Christus' kruis en een innerlijke gelijkvormigheid met den Gekruisigde, dat wij der wereld gekruisigd zullen zijn en het vleesch zullen kruisigen met zijn bewegingen en begeerlijkheden.

De geest der wereld staat vijandig tegenover het kruis van Christus. Strauss, de apostel des ongelooft, wilde dan ook van het kruis als symbool niet meer weten. Hij schreef in 1872, dat „de tegenwoordige menschheid, die lust heeft in leven

haar opzet berekend op normale tijden en niet op crises van een omvang en duur als wij thans meemaken. Dat dus extra steun van Overheidswege aan de kassen wordt geboden, ligt geheel in de lijn van de sedert enkele tientallen jaren gevolgde practijk. Maar men kan, zonder het verzekeringsbeginsel schromelijk geweld aan te doen, toch niet ongelimiteerd den uitkeeringsduur der kassen verlengen.

Men heeft evenzeer bezwaar, en wij meenen terecht, om de valide arbeiders, die door een economische crisis niet in staat zijn arbeid te vinden, op één lijn te stellen met de gewone armlastigen. Bovendien is het ook in het algemeen belang, dat voor het bedrijf bewaard blijven de arbeiders, die bij opleving terstond weer noodig zijn.

Uit deze overwegingen is ontstaan de crisisregeling die wij kennen. De Overheid waardeert ook in deze crisisregeling de zelfwerkzaamheid der arbeiders, die door hunne werkloosheidsverzekering getracht hebben, niet alleen zich zelf te helpen, maar ook buiten de gewone Overheidsarmenzorg te blijven.

Deze crisisregeling, die materieel gunstiger is dan de gewone regelingen krachtens de Armenwet, helpt slechts tijdelijk. Bij een zoo omvangrijke crisis als er nu heerscht, zal na een jaar een groot deel der arbeiders overgaan naar de organen van Maatschappelijke Steun, zij het dan ook, dat voor hen de gelegenheid blijft bestaan zich dagelijks te melden bij hun vakorganisatie en de uitkeering wekelijks ook via hun vereniging ontvangen wordt.

Indien men dit alles als crisismaatregel ziet en dus als van betrekkelijk zeer tijdelijken aard, dan zal men ook in Gereformeerde kringen waarschijnlijk geen al te groote bezwaren er tegen inbrengen. Vooral niet, wanneer wel vast staat, dat de geweldige omvang, die de crisis kreeg, het praktisch onmogelijk maakt via de kerkelijke organen aan de vele aanvragen om steun het hoofd te bieden.

Van de zijde der Vakorganisaties is het nemen van maatregelen als boven omschreven bepleit. Men wil onderscheid zien gemaakt tusschen valide arbeiders, die door algemeene economische oorzaken werkloos zijn, en degenen die tengevolge van individueele oorzaken steun noodig hebben.

Op zichzelf behoeft daartegen geen bezwaar te worden gemaakt. Maar er ligt hier ongetwijfeld een gevaar, dat groter betekenis krijgt, naarmate de crisis wijder omvang krijgt. Het gevaar n.l. dat men deze uitkeeringen gaat zien als een recht. Dat men steeds meer glijdt in de richting van het willes doen rechtzetten van al wat in het maatschappelijk leven scheefgetrokken is, door de Overheid. Dat het verantwoordelijkheidsbesef bij de menschen af-

en werken, het symbool des kruises, die krasse belichaming van de Christelijke wereldvlucht en passiviteit, zich niet verder kan laten welgevallen.”

Toch is het kruis als symbool uit het leven onzer dagen nog niet verdwenen.

Tijdens de kruistochten zijn er in het Heilige Land geestelijke ridderorden ontstaan. De Johanner- of Maltezer-orde, de orde der Tempelheeren, de orde der Duitse ridders. Deze ridders stelden zich het werk der barmhartigheid tot taak en bezaten hospitalen, waarin zij zieke pelgrims verpleegden. Ook geleidden en beschermden zij de pelgrims en voerden zij den strijd tegen de ongelooften.

Het kruis was hun symbool; zij droegen het op hun mantel.

En heden ten dage vinden we zoo nog het kruis op het gebied der philanthropie en in de ridderorden.

Op philanthropisch terrein bestaan er instellingen en verenigingen als het Rode Kruis, het Groene Kruis, het Blauwe Kruis, het Witte Kruis, het Oranjekruis, enz. Eveneens komt het kruis voor in de ridderorden; ook zelfs in die orden, die ingesteld zijn tot belooning van dapperheid in den krijg, b.v. het metalen kruis (1830) en het ijzeren kruis, dat ingesteld is door den Pruisischen koning tijdens Napoleon en waarvan wij ook gedurende den wereldoorlog meermalen hebben gehoord. Ook ontmoeten we nog het kruis op wapens en in vlaggen.

In dit gebruik van het kruis op wereldlijk gebied is nog de invloed van het Christendom te zien. Door de tegenstanders der Christelijke religie wordt dat ook wel gevoeld.

Het is tekenend, dat de Turken in hun leger niet meer het Rode Kruis, maar de Rode Halve Maan hebben en dat in Sovjet-Rusland reeds in 1924 de revolutionaire militaire raad besloot, het Rode Kruis als onderscheidingsteeken van den militairen gezondheidsdienst te vervangen door den Aesculapius-staf, een heidensch symbool.

Ik beëindig deze artikelen-reeks met nog even het Gereformeerde standpunt te releveeren.

Wij, Gereformeerden, zijn belijders van het kruis. Laat ik liever zeggen: belijders van den Gekruisigde.

Wij gelooven, dat de kruisdood van den Heiland onze verlossing is van den vloek Gods. Dat Hij aan het kruis heeft geleden in de plaats van Zijn

veemt, de pelijk lev zichzelf t

Het lijk dat men diakenen vinden o Bij de met een gevaar v meenen v de Overh Natuur wikkeling bevordera epiëel l aanvaar don m

Blijft Diaconaa lon opzie Wij m

to de een om allerl schen, di genoeg l van de s schen, di lijkheid k werkloos zaken, g leerd op

Deze p en hier een dan

Boven onder d kunnen

hulp te kelijk ui die gezo

Missch Ts hier a Een di

dat deze deze ar

En no zeer bel zeggen, voorzies kunnen

nu via treft onz plaats h

Wij n

volk er schuldof heeft ge wij zouc Het kru cohu s

En sij Noeh d Noch d Noch di

En s

Den ris Of het Of over

lek ber

lek be

lek be

De nage De bloe Want d

Wij g Zijn lie wij der leven z de roep en dage zichzelf een eige

En w achter j len zijn neerleg liden * om Jez

Maar het kru kruisen

Op z te ken Heiland dat he van G

waarac En na

Toch eerste, den v